

gunt La Croix, *loc. cit.*; Reiffenstuel, *loc. cit.*, alique supracitati.

(166. Nec obstat communis consuetudo confitendi in Paschate, et quod tunc pastores soleant a suis fidelibus parochianis exigere testimonium confessionis, et quod in *cit.* Extravagant. *Vices illius*, De tregua et pace, dicatur quod « de jure tenetur parochianus saltem in Paschate proprio confiteri sacerdoti, » quia legenti contextum patet, mentem Pontificis fuisse tantum dicere, quod saltem semel in anno debeat parochianus recognoscere parochum, quod si alias non fecerit, debeat in Paschate de quo ideo specialiter meminit, quia tunc solent omnes confiteri, et qui est in mortali, per accidens tenetur ratione communionis, cujus dignæ perceptioni, habita copia confessarii, præmittenda est confessio sacramentalis; nec sufficit sola contritio de commisso peccato mortali, prout declarat concilium *Trident.*, sess. XIII, cap. 7.

(167. Unde si quis sive culpabiliter, sive ob legitimum impedimentum in Paschate non est confessus, is tenetur postea per anni decursum confiteri, quia hoc præceptum urget toto anno. Sic doctores citati.

(168. Qui toto anno non confitetur sine justa causa, peccat mortaliter, quia transgreditur præceptum in re gravissima. *Communis*. (169. Insuper qui culpabiliter non confitetur semel in anno, vivens interdicitur ingressu ecclesiae, et moriens privatur ecclesiastica sepultura, *cit.* cap. *Omnis utriusque sexus* 12, De poenitentia et remissionibus. (170. Ipse tamen non adimplens præceptum annuæ confessionis non est ipso jure interdictus, sed interdicendus. Unde, si ante declarationem moriatur, non est privandus ecclesiastica sepultura, nisi tamen intermissio esset notoria, vel adesset statutum synodale in contrarium. *Vide verb.* EUCHARISTIA, num. 24, et *verb.* PASCHA, num. 19 et 20.

(171. Qui sive justa, sive injusta de causa confessionem annuam omisit, tenetur postea confiteri, cum primum commode poterit. Sic Sporer, *loc. cit.*, num. 536, ubi dicit esse hanc communionem, et sibi omnino veram sententiam cum Navarro, Suar., Coninch., Layman, Gobat., et aliis, quam ut probabilior defendit etiam La Croix, lib. VI, p. 11, num. 2046, cum plurimis ibi citatis contra S. Antoninum, Silvestrum, et alios non paucos. *Vide verb.* PASCHA, num. 21 et 22.

(172. Quo quis diutius differt confessionem ultra annum, probabilis est eo gravius peccare, quia longius recedit ab intentione præcepti jubentis confessionem fieri saltem semel quolibet anno; dilationem tamen illam esse unicum peccatum continuatum, tenent Valentia, Coninch., Nugnus, Laym., Diana, Silvest., et alii cum Aversa apud La Croix, *loc. cit.*, num. 2044; Sporer, *loc. cit.*, num. 536, et plures alii contra Bonacinam, Vasq., Suarez, et alios volentes, talem peccare toties mortaliter, quoties occasione commodam confitendi oblatam negligit.

(173. Qui pluribus annis jam elapsis non

est confessus, confitendo prima, vel secunda die, vel alia hujus currentis anni, valet hæc sua unica confessio, tam pro hoc anno quam pro omnibus annis præteritis, quia per unicum hanc confessionem obtinet finem præcepti, qui est reconciliatio cum Deo per confessionem omnium mortalium eo usque commissorum. La Croix, *loc. cit.*, num. 2047, cum Aversa, Bosco, Gorm., ibi citatis; Sporer, *loc. cit.*, num. 533; Lugo, disput. 15, num. 480, et alii. (174. Si autem adhuc ante finem hujus anni relaberetur in mortale, probabilis obligaretur ad iterum confitendum hoc anno, quia priori confessione censetur satisfacisse obligationi præcedentis anni, cujus obligatio necdum erat sublata; adeoque, si iterum peccaret mortaliter, cum nova adveniret obligatio per novum peccatum, iterum confiteri obligabitur. La Croix, *loc. cit.*, num. 2047, cum Suarez, Nugn., Coninch., Hurtad., Filliuc., Bonacina, Laym., Aversa, ibi citatis, Sporer, *loc. cit.*, num. 536, ubi cum Coninch et Layman omnino certam putat hanc sententiam, quidquid negent alii.

(175. Præcepto ecclesiastico annuæ confessionis non satisfacit per confessionem voluntarie nullam, et scienter invalidam, et sacrilegam. Unde Alexander VIII, die 24 Septembr. 1665, inter alias merito damnavit sequentem propositionem 14, in ordine, ibi: « Qui facit confessionem voluntarie, nullam satisfacit præcepto Ecclesiae. »

(176. Præcepto annuæ confessionis potest satisfacere confitendo, tum proprio parochi, tum aliis confessariis, legitime approbatis, sive sæcularibus, sive regularibus. *Communis*. Quamvis enim esset olim obligatio confitendi proprio parochi, ex quo concilium *Lateranense* relat., in cap. *Omnis utriusque sexus* dicat, « confiteatur proprio sacerdoti, » tamen nunc certo satisfaciunt, qui confitentur regularibus legitime approbatis, ut patet ex Bulla 22 Leonis X, incip. *Dum intra mentis arcana*, § 6; bulla 48 Pauli III, incip. *Licet debitum*; item ex Extravag. Joan. XXII, incip. *Vas electionis*, De hæreticis; item ex Extravag. Bened. XI, incip. *Inter cunctas*, De privilegiis; item ex constitutione Clementis VII; incip. *Significatum fuit nobis*, cum similibus. Unde Alexander VIII, die 21 Augusti 1690, merito damnavit sequentem propositionem 20, in ordine, ibi: « Confessiones apud religiosos factæ, pleræque, vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ. » (177. Non sufficit tamen confessio facta regulari, qui pro approbatione se præsentavit episcopo, et fuit injuste reprobatus, ut expresse habetur ex sequenti propositione 13, in ordine, inter merito damnatas ab Alexandro VII, die 24 Septembr. 1665, ibi: « Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur regulari episcopo præsentato, sed ab eo injuste reprobato. »

(178. Alia. *Vide verb.* ABSOLUTIO, *verb.* APPROBATIO, *verb.* CONFESSARIUS, *verb.* SIGILLUM.

(179.* Moriturum, qui antequam incidat subitus ægritudinis gravis casus, signa

contritionis exhibuit, et postquam supervenit confessarius nullo signo hanc voluntatem ostendit, adhuc tamen absolvi posse multo verior et tuta est opinio. Neque hic locus habet controversia, num absolutio conferenda sit sub conditione, an absolute; hæc enim tantum valet in casu, quo moriturus dubia prorsus, et ambigua contritionis signa præbuit. *De synodo diæc.*, lib. VII, cap. 15, § 8, nov. edit.

(180. Si vero ex nullo testimonio constet, illum ante casum mortalis illius morbi signa doloris exhibuisse et petiisse confessionem, adhuc tamen multo verior est opinio contententium, ut absolvatur sub conditione, dummodo moriturus christiane vixerit; nam acta Christianæ vitæ totidem sunt voces, quibus miser ille absolutionem sibi dari petierit et contritionem exhibuerit; et nisi sint præsentates actus poenitentis, per vitam illam antea christiane actam præcessisse dicendi essent, et tunc pro præsentibus haberi, quemadmodum præsens censetur contritio ante subitum mortis casum præmissa. *De synodo diæc.*, lib. VII, cap. 15, § 10, nov. edit.

(181. Sunt etiam qui velint, neque iis negandam absolutionem sub conditione, qui licet male vixerint, tamen catholicam fidem retinuerunt, et pro catholicis se gesserunt, quorum tamen sententia nimis laxior videtur. *Ibid.*, § 13.

ARTICULUS III.

Quoad ea quæ concernunt satisfactionem sacramentalem seu poenitentiam

SUMMARYUM.

1. Satisfactio sacramentalis quid sit? — 2. Effectus satisfactionis sacramentalis est remissio pœnæ temporalis. — 3. An satisfactio sacramentalis remittat totam pœnam temporalem, ita ut nihil remaneat luendum in purgatorio? Quidam tenent sententiam affirmativam. — 4. At contraria negativa tanquam probabilior et communior defenditur. — 5. Unde dicendum est, quod per satisfactionem sacramentalem eo major vel minor pœna remittitur, quo major vel minor fuerit satisfactio, et quo majori vel minori dispositione fuerit adimpleta. — 6. An satisfactio sacramentalis, ut effectum suum sortiatur, debet necessario adimpleri a poenitente in statu gratiæ; tres sunt doctorum sententiæ, quæ assignantur, et eligitur tertia docens, quod, durante statu peccati mortalis, satisfactio sacramentalis non sortiatur suum effectum, bene vero sortiatur, ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu gratiæ. — 7. Probatur specialiter, quod, durante statu peccati mortalis, satisfactio sacramentalis non sortiatur suum effectum. — 8. Item probatur specialiter, quod, ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu gratiæ, satisfactio sacramentalis sortiatur suum effectum, et reviviscant opera mortua et mortificata. — 9. Satisfactio, seu poenitentia sacramentalis adimpleta, seu peracta in statu peccati mortalis sufficit ad integritatem sacramenti, et ad implendum præceptum confessarii de persolvenda poenitentia. — 10. Confessarius per se loquendo tenetur sub gravi injungere poenitentiam aliquam satisfactionem, seu poenitentiam. — 11. Et quidem licet satisfactio in esse exhibito, seu in actuali executione posita, sit solum pars integralis sacramenti poenitentiae, satisfactio tamen in voto, id est propositum saltem implicitum satisfaciendi,

potest dici pars essentialis ipsius. — 12. Hinc poenitens sub gravi obligatione ex genere suo mortali tenetur acceptare et implere poenitentiam rationabilem obligatorie impositam a confessario, ita ut, qui nullam penitus acceptare vellet, non posset absolvi. — 13. Probatur conclusio ex concilio Tridentino. — 14. Adducitur et solvitur objectio ex Scoto. — 15. Potest tamen poenitens ex aliqua rationabili causa licite hanc, vel illam in particulari poenitentiam respuere. — 16. Poenitens tenetur satisfactionem, seu poenitentiam acceptatam adimplere, et quidem sub gravi peccato, si sit gravis, et pro gravibus peccatis; sub levi autem, si sit levis, pro peccatis venialibus aut mortalibus jam antea confessis et remissis. — 17. Poenitens tenetur adimplere poenitentiam tempore vel termino sibi a confessario præfixo. — 18. Potest tamen termini dilatio facile excusari a mortali, et assignantur casus. — 19. Si terminus a confessario præfixus non sit, tenetur poenitens poenitentiam implere quam primum commode moraliter potest. — 20. Unde quamvis sit leve peccatum ipsam adimplentionem poenitentiae differre ad duos, vel tres, aut quatuor, vel quinque dies, plus minusve; tamen grave peccatum erit, si nimium, et ad longum tempus differatur, præsertim si prævideatur impotentia, seu obliquo eam adimplendi, aut si poenitentia implenda ipsa dilatione minuatur. — 21. Poenitens potest adimplere poenitentiam, quando adimplet aliud opus præceptum, modo poenitentia, et aliud opus se invicem non excludant. — 22. Poenitens satisfacit poenitentiae sibi injunctæ, ita ut nihil repetere teneatur, si rem injunctam integre adimpleat, quamvis non intendat, imo nec cogitet tunc implere poenitentiam et satisfacere suæ obligationi. — 23. Poenitens tenetur per seipsum poenitentiam adimplere, ita ut non auctoritate propria, nec confessarii possit eam adimplere per alium. — 24. Poenitens non tenetur adimplere poenitentiam ante absolutionem aut communionem. — 25. Quando poenitens, sive inculpabiliter, sive culpabiliter oblitus est poenitentiae sibi impositæ, quando non recordatur, nec memorem confessarium consulere potest, tunc cessat ejus obligatio illam adimplendi, nec tenetur confessionem repetere, ut aliam poenitentiam recipiat; consultum tamen est in sequenti confessione petere sibi imponi aliam congruam peccatis, quæ confiteri solet. — 26. Poenitens invalide absolutus non tenetur adimplere poenitentiam. — 27. Poenitentiae injungendæ debent esse aliquo modo proportionatæ delictis, salutaris, convenientes poenitentium dispositioni, facultati et utilitati. — 28. Unde graviter peccant confessarii, qui absque ulla justa causa ex mera convenientia, affectu vel respectu humano levissimas injungunt poenitentias pro gravibus peccatis; et si tali convenientia ansam præbeant licentius peccandi, eorum peccatorum participes fiunt. — 29. In poenitentia injungendis debent confessarii præ oculis semper habere duos fines, qui assignantur. — 30. Confessarii dictos fines præ oculis habentes possunt quandoque etiam leviores poenitentias pro qualitate, dispositione et statu poenitentium imponere. — 31. Assignantur hic in specie præcipuæ aliquæ causæ, propter quas levior poenitentia, quam alioquin peccata mereantur, possit licite a confessariis imponi. — 32. Opera pro poenitentia sacramentali regulariter injungenda consistunt genericè in *jejunio, oratione et elemosyna*; et quæ sub ipsis comprehendantur? — 33. Pro satisfactione, seu poenitentia sacramentali potest nedum injungi opus bonum externum, sed interdum, considerato poenitentis statu, etiam opus bonum internum. — 34. — Pro poenitentia imponi potest etiam opus aliunde præceptum. — 35. Et tunc in illud cadet duplex obligatio, cujus utriusque circumstantia in casu omissionis erit in confessione aperienda. — 36. Ordinarie tamen, cessante justa causa, non

sunt imponenda pro poenitentia opera aliunde jam præcepta et debita, sed opera supererogatoria, et aliunde indebita. — 57. Potest confessarius interdum, modica poenitentia imposita, etiam reliqua poenitentis opera, tam debita quam libera determinato aliquo tempore faciendâ, auctoritate clavium elevare, et imponere in poenitentiam sacramentalem, imo hoc quandoque valde expedit magnis peccatoribus. — 58. Potest pro poenitentia injungi oratio, elemosyna, vel aliud opus bonum applicandum pro animabus purgatorii. — 59. Poenitentia regulariter imponenda est post audita peccata ante datam absolutionem. — 40. Cæterum potest etiam imponi poenitentia post datam absolutionem, non solum quando confessarius est oblitus eam imponere ante, sed etiam aliquando ex studio et voluntate. — 41. Poenitentiam sibi a confessario impositam non potest poenitens commutare in aliud opus etiam evidenter melius. — 42. Poenitentiam commutare potest non solum ille confessarius, qui eam imposuit, sed etiam quicumque alius æqualem potestatem habens. — 43. Confessarius autem non habens potestatem in casus reservatos non potest commutare poenitentiam ab alio pro reservatis impositam; alii autem probabiliter sustinent contrarium. — 44. Commutatio poenitentiae, si fiat ab eodem confessario, qui illam imposuit, potest etiam fieri extra confessionem; dummodo duret adhuc sacramentum moraliter, id est dummodo confessarius adhuc habeat notitiam saltem confusam confessionis et status poenitentis. — 45. Si autem confessarius oblitus esset omnino confessionis, et nullam penitus retineret notitiam status poenitentis, non posset poenitentiam commutare, nisi repeteretur confessio, seu saltem poenitens rememoraret in confuso sua peccata. Alii tamen probabiliter sustinent contrarium. — 46. Si commutatio poenitentiae fiat a confessario diverso ab illo, qui illam imposuit, debet necessario fieri in confessione. — 47. An ad hoc, ut posterior confessarius possit in nova confessione commutare poenitentiam prius ab alio impositam, necesse sit, quod ipsi repetantur, et explicentur illa peccata, ob quæ prior poenitentia fuit imposita? Multi tenent negativam sententiam. — 48. Affirmativa tamen sententia, quod nempe necesse sit repetere dicta præterita peccata, est communior, probabilior et tutior. — 49. Adducuntur canones poenitentiales. — 50. Subnectitur hic poenitentia solita imponi ob violatam immunitatem ecclesiasticam, ad n. 75. — 74. Alia ad rem ad n. 77.

(1. Satisfactio sacramentalis est solutio seu compensatio poenæ temporalis debitæ ob injuriam Deo illatam consistens in operibus bonis et pœnalibus a confessario taxatis in sacramento Poenitentiae. Est in re communis.

(2. Effectus satisfactionis sacramentalis est remissio poenæ temporalis, quia ipsa præter generalem virtutem satisfactoriam cujuscumque boni operis in gratia facti ex opere operantis, habet virtutem specialem ex opere operato compensandi et delendi partem poenæ temporalis peccatis debitæ, quam non haberet, si illud opus esset voluntarie assumptum, aut aliunde impositum. *Communis*, ex concil. *Trident.*, sess. xiv, cap. 3 et 8, et canon. 12, 13, 14 et 15. Cum enim sit pars integralis sacramenti a Christo specialiter instituta ad satisfactionem poenæ, debet virtute sacramentali habere aliquem effectum ex opere operato, quem alias non haberet.

(3. An autem satisfactio sacramentalis a

confessario imposita remittat totam poenam temporalem peccatis debitam, ita ut, satisfactione peracta, nihil amplius remaneat poenitenti luendum in purgatorio? Variant doctores. Affirmativam sententiam tenent Major, Sotus, Medina, Hurtadus, et alii apud Mastrium, in *Theol. moral.*, disp. 21, num. 267. (4. Oppositam negativam sententiam tanquam probabilioram et communioram defendunt Suarez, Vasquez, Lugo, Bonacina, Aversa, Meratius, Valentia, Nugnus, Reginaldus, Caspensis, et ex Scotistis Aretinus, et alii passim citati et secuti ab ipso Mastrio, *loc. cit.*, numer. 267. Et ratio hujus nostræ probabilioris et communioris sententiae est, quia, admissa contraria sententia, sequeretur quod quicumque decederet ex hac vita paulo post confessionem, poenitentia peracta, nullas omnino poenas luere deberet in purgatorio, quod est alienum a communi sensu Ecclesiae; sic enim negligerentur penitus indulgentiae, et alia opera bona; tum quia nullus confessarius quantumvis prudens et doctus certo scit, quæ mensura puniantur peccata in purgatorio, et quanta poena cuicumque peccato correspondeat, et qualis satisfactio sacramentalis correspondeat tantæ poenæ purgatorii, adeoque, ut recte argumentatur Mastrius, *loc. cit.*, non potest inferri, ut prætendunt adversarii, quod per satisfactionem a confessario taxatam etiam prudenti iudicio juxta peccatorum gravitatem, tollatur omnis poena peccato debita, ita ut poenitenti, peracta satisfactione, nihil in purgatorio luendum remaneat.

(5. Unde dicendum est, quod per satisfactionem sacramentalem non remittitur tota poena temporalis, sed eo major vel minor poena remittitur, quo major vel minor fuerit satisfactio, et quo majori vel minori dispositione fuerit adimpleta. Sic Mastrius, *loc. cit.*, num. 268; Henno, tom. II, tract. *De poenitent.*, disp. 6, quæst. 5, conclus. 3; Lugo, disput. 25, num. 26 et 27; La Croix, lib. vi, part. II, num. 1237, et alii. Et ratio primæ partis est, quia, si parva satisfactio remittit ex opere operato aliquid poenæ temporalis, quia virtute clavium est ad id elevata, plus sine dubio remittit satisfactio major, cum sit etiam secundum se totam elevata. Ratio autem secundæ partis est, quia, sicut idem sacramentum cum majori dispositione susceptum plus de gratia confert, ut expresse docet concil. *Trident.*, sess. vi, cap. 7, ubi loquens de adultorum justificatione per sacramenta, dicit illos justitiam recipere « secundum propriam cujusque dispositionem et cooperationem; » ita et hæc pars sacramenti plus de poena remittit, quando sit cum majori dispositione; et econtra minus remittit, quando sit seu adimpletur cum minori dispositione; est enim discurrendum de effectu satisfactionis sacramentalis proportionate ad effectum sacramentorum.

(6. An vero satisfactio sacramentalis, ut effectum suum sortiatur, debeat necessario adimpleri a poenitente in statu gratiæ, vel etiam sufficiat ad talem effectum, quamvis

adimpleatur in statu peccati mortalis? Tres sunt doctorum sententiæ. Prima absolute negat satisfactionem sacramentalem in statu peccati adimpletam suum sortiri effectum, non solum pro eo tunc, sed nec etiam postea remoto obice peccati, et succedente statu gratiæ, et pro hac citantur D. Thom. Richardus, Capreolus, Adrianus, Valentia, Ledesma, Hurtadus, et alii quamplures apud Mastrium, *loc. cit.*, num. 276, et apud La Croix, lib. vi, par. II, num. 1243. Secunda absolute affirmat satisfactionem sacramentalem in statu peccati mortalis adimpletam etiam tunc suum sortiri effectum, remittendo scilicet poenam illi proportionatam, non obstante tali statu peccati mortalis, in quo adimpletur. Sic Scotus, in 4, dist. 15, q. 1, num. 26, quem secuti sunt, non solum Scotistæ omnes, tam veteres quam recentiores, sed etiam Gabriel, Marsilius, Medina, Navarrus, Vasquez, Diana, Amicus, et alii quamplures apud Mastr., *loc. cit.*, num. 276 et seq., ubi hæc late propugnat, et apud La Croix, *loc. cit.* Tertio, media via procedens, negat quidem satisfactionem sacramentalem in statu peccati mortalis adimpletam sortiri suum effectum, nempe remissionem poenæ pro tunc, scilicet statu peccati mortalis; at vero affirmat talem suum effectum sortiri postea, ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu gratiæ. Sic Cajetanus, Petrus Soto, Henriquez, Suarez, Coninchius, Lugo, Aversa, et alii recentiores apud Mastrium, *loc. cit.*, num. 276; Layman, lib. v, tr. 6, cap. 15, num. 15, cum aliis ibi citatis, Rosignolus, *De poenitentia*, part. 1, quæst. 5, art. 11, num. 7 et 9, cum aliis ibi citatis; Viva, *ad prop. 18 Alexand. VIII.*, num. 14, et alii plures, et ex Scotistis Sporer, tom. III, part. III, cap. 4, quæst. 1, num. 140 et seq.; Felix Potestas, tom. I, part. IV, num. 3190 et sequent. Et hæc opinio videtur jam communior et probabilior.

(7. Unde probatur specialiter, quod, durante statu peccati mortalis, satisfactio sacramentalis non sortiatur suum effectum, quia effectus primarius satisfactionis sacramentalis est remissio poenæ temporalis; sed existens in peccato mortali pro eo tempore, quo in eodem existit, non potest mereri talem remissionem, ergo, etc. Major est certa. Probatur minor, quia, qui dignus est poena æterna, non est dignus, ut oblineat remissionem poenæ temporalis, cum non possit remitti temporalis, nisi prius remissa culpa mortali, poena æterna ipsi debita commutata sit in poenam temporalem, et sic sola ipsa poena temporalis luenda supersit, adeoque, etc. Tum quia remissio poenæ temporalis est effectus secundarius sacramenti, ideoque pendere videtur a permanentia effectus principalis ac primarii, qui est remissio culpæ mortalis per infusionem gratiæ sanctificantis.

(8. Item probatur specialiter, quod, ablato obice peccati mortalis, seu recuperato statu gratiæ, satisfactio sacramentalis sortiatur suum effectum, quia satisfactio adjuncta a confessario virtute clavium, ut de-

finitur a concilio *Tridentino*, sess. xiv, cap. 3, est pars sacramenti poenitentiae, et confert ad perfectam peccatorum remissionem in ordine ad poenam temporalem pro eisdem debitam; sed sacramenta, quæ suum producant effectum ex opere operato, si illud non obtinent, exstante obice, obtinent postea, eodem obice ablato et remoto: ergo hoc idem dicendum est de satisfactione sacramentali, quæ ut pars sacramenti operatur virtute clavium, et ex opere operato, adeoque licet satisfactio sacramentalis adimpleta in statu peccati mortalis non potuerit pro tunc sortiri suum effectum, stante obice peccati mortalis; ipsum tamen suum effectum sortietur, recedente seu remoto obice dicti peccati mortalis; alias non causaret dictam remissionem poenæ temporalis ex opere operato. Ex occasione autem num. 7 et 8, non omittendum, bona opera ratione peccati lethalis alia esse mortua et alia mortificata. Prima sunt, quæ fiunt in peccato mortali, quod est mors animæ; unde dicuntur nasci mortua, et reviviscere impossibilia. Secunda sunt, quæ facta fuerunt in gratia, quæ est vita animæ; iis tamen accessit peccatum mortale, ob quod rationem meriti ad vitam deperdunt æternam, utpote tamen nata viva, recedente lethali, reviviscunt. Hinc prodire versus:

Illa reviviscunt, quæ mortificata fuere.
Vivere non possunt, quæ mortua nata fuere

Bona autem opera mortua, licet non prosint ad vitam æternam, nec per poenitentiam reviviscant, juvant tamen ad alia, juxta versus Glossæ, cap. *Quod quidam 5*, De poenitentis et remiss., verb. *Poenitentia*.

Quæ cum mortali bona fiunt, dant bona terræ;
Cor faciunt humile, et minuunt tormenta gehennæ.

(9. Satisfactio seu poenitentia sacramentalis adimpleta, seu peracta in statu peccati mortalis sufficit ad integritatem sacramenti, et ad implendum præceptum confessarii de persolvenda poenitentia. *Communis*. Et ratio est, quia confessarius præcipit opus, et non modum, et ipse poenitens illud implet quoad substantiam, cum ponat totum opus præceptum. Tum quia talis est communis sensus, et praxis fidelium, qui nec solent poenitentias in statu peccati peractas repetere, nec a confessariis obligari ad ipsas repetendas.

(10. Confessarius per se loquendo tenetur sub gravi injungere poenitenti aliquam satisfactionem seu poenitentiam. *Communis*, et patet ex verbis præceptivis concilii *Tridentini*, sess. xi, cap. 8, ibi: « Debet ergo sacerdotes Domini, quantum spiritus, et prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, et poenitentium facultate salutare, et convenientes satisfactiones injungere. » Unde idem concilium, *cit.*, sess. xiv, cap. 3, et canon. 4, enumerat satisfactionem inter partes sacramenti Poenitentiae.

(11. Et quidem, licet satisfactio in esse exhibito, seu in actuali executione posita, sit solum pars integralis sacramenti Poenitentiae; satisfactio tamen in voto, id est pro-

positum saltem implicitum satisfaciendi, potest dici pars essentialis ipsius se tenens ex parte materiæ proximæ, in quantum, hoc sublato (id est si pœnitens tale propositum saltem implicitum non haberet, sed contrariam voluntatem), non contingeretur sacramentum, cum qui contritus vel attritus confitetur, debeat habere etiam votum et propositum satisfaciendi, id est solvendi pœnam post absolutionem remanentem; nam si peccator tale propositum saltem implicitum non haberet, sed potius voluntatem contrariam, sacramentum non conficeretur. Scotus, in 4, dist. 16, quæst. 1, litt. E; Mastrius, in *Theolog. moral.*, disp. 21, quæst. 11, art. 1, num. 264, et in 4, disp. 5, num. 569, cum aliis; Felix Potestas, t. I, par. IV, num. 3180, et alii.

(12. Hinc pœnitens sub gravi obligatione ex genere suo mortali tenetur acceptare et implere pœnitentiam rationabilem obligatorie impositam a confessario, ita ut, qui nullam penitus acceptare vellet, non posset absolvi, quia non esset dispositus, nec verum dolorem haberet. Sic communissima doctorum sententia omnino vera, conciliis conformis, et in praxi omnimode tenenda: teste Sporer, *loc. cit.*, num. 347, contra Medinam, Sotum, Cajetanum, Silvestrum, Armillam, Navarrum, et paucos alios.

(13. Probatur nostra conclusio ex concilio Tridentino, sess. XIV, cap. 8, ubi ex verbis Christi, *Matth. XVIII, 18: Quaecunque ligaveritis super terram, erunt ligata et in cælis; et Joannis XX, 23: Quorum retinueritis peccata, retenta sunt*; concludit in confessariis esse potestatem ligandi, non tantum ad infirmitatis medicamentum, sed etiam ad peccati commissi vindictam, ac satisfactionem, ibi: « Habeant præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, et infirmitatis medicamentum, sed etiam in præteritorum peccatorum vindictam et castigationem; nam claves sacerdotum, non ad solvendum duntaxat, sed et ad ligandum concessas antiqui Patres, et credunt, et docent; » ex quibus verbis clare patet, non posse pœnitentes rationabilem pœnitentiam respuere, cum in iudice potestas imponendi supponat in reo obligationem acceptandi. Unde hæc veritas temerarie jam negaretur, inquit Suarez; imo Victoria, et quidam alii volunt esse de fide, ob cit. concil. Tridentinum, textum, ut notat Henno, tom. II, tract. De pœnitentia, disp. 6, quæst. 2, concl. 1.

(14. Nec valet objicere, quod etiam Scotus, in 4, dist. 15, q. 1, § De secundo principali, et dist. 19, § Ad questionem, litt. D, uti a pluribus etiam Scotistis intelligitur et citatur, teneat, pœnitentem posse pœnitentiam non acceptare et absolvi, si dicat velle pœnam solvere in purgatorio. Non valet, quia Scotus tantum vult absolvendum esse ex charitate pœnitentem, qui ex nimia animi fragilitate respueret omnem pœnitentiam peccatis condignam, si aliunde esset dispositus, ubi non vult omnem pœnitentiam simpliciter, sed omnem pœnitentiam condignam, ut satis explicat in *Reportat. Col.*, dist. 19,

q. 1, num. 14, indicans, quod alibi loqueretur de eo, qui nollet recipere pœnitentiam ullam, de quacunque imposita, quæ esset condigna, ut expresse notant Henno, *loc. cit.*, conc. 1, et Herinex, disp. 4, De satisfact., num. 15; Sanning, dist. 12, quæst. 2, num. 10 et 11; Reiffenstuel, tract. 11, distinct. 10, quæst. 1, nu. 12, et alii; tum quia, ut recte observat Mastrius, in *Theolog. moral.*, disp. 21, qu. 11, art. 3, num. 282, certum est, etiam de mente Scoti, simpliciter et absolute loquendo, pœnitentem obligari ad acceptandam et implendam pœnitentiam sibi rationabiliter a confessario impositam; nec posse licite illam respuere; et satisfactionem in purgatorio implendam reservare, quia *cit.*, dist. 19 Scotus dicit pœnitentem teneri pœnitentiam acceptatam adimplere sub pœna peccati; quæ obligatio nulla esset, nisi potestas ligandi obligationem induceret, in qua potestate fundatur hæc obligatio ex parte pœnitentis, non autem in sola ipsius acceptance, ut innuit Scotus illis verbis: « Tunc enim obligatur præcepto Ecclesiæ, cui se voluntarie submitit; » quibus verbis significat, hanc obligationem oriri ex impositione ipsa, et jussione confessarii, ne dicatur potestas confessarii coarctata et subjecta ad consensum ipsius pœnitentis, ut solum possit obligare, quando alter vult obligari. Hæc Mastrius, *loc. cit.*, num. 282.

(15. Potest tamen pœnitens ex aliqua rationabili causa, v. g. quia ipse commode secundum suum statum et conditionem peragere nequit, licite hanc vel illam in particulari pœnitentiam respuere, veluti sibi non convenientem ac rogare confessarium, ut aliam mitiorem, sibi que convenientiorem imponat, ut docet Scotus, in 4, dist. 15, qu. 1, litt. M, et communis doctorum, quia ex Tridentino, *cit.*, sess. XIV, cap. 8. Pœnitentiæ a confessario injungendæ debent esse salutares, et convenientes statui, seu facultati pœnitentium, ibi: « Pro qualitate criminum et pœnitentium facultate, salutares et convenientes pœnitentias injungere. »

(16. Pœnitens tenetur satisfactionem seu pœnitentiam acceptatam adimplere, et quidem sub gravi peccato, si sit gravis, et pro gravibus peccatis, sub levi autem, si sit levis et pro peccatis venialibus aut mortalibus jam antea confessis et remissis. *Communis.* Et quidem prima pars de gravi obligatione eam adimplendi, si pœnitentia sit gravis et pro gravibus peccatis imposita, patet ex cap. *Omnis utriusque sexus* 12, De pœnitentiis et remissionibus, ubi cuilibet pœnitenti præcipitur, quod injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere. Et ratio est, quia cum pœnitentia gravis sit quid notabile, tum ex parte materiæ, tum ex radice impositionis, quæ sunt gravia peccata, tum etiam ex parte confessarii imponentis; qui censetur velle obligationem proportionare materiæ, stat certum, quod pœnitens ad eam graviter obligatur: secunda autem pars de levi obligatione eam adimplendi, si

pœnitentia sit levis, et pro peccatis venialibus, aut mortalibus jam antea confessis, et remissis imposita, de se patet, quia cum pœnitentia ex omni assignato capite sit levis, non est unde graviter obliget, cum etiam hic levitas materiæ excuset a mortali.

* *Vide Appendicem*, n. 60. Quæ pariter proximis numeris traduntur, ad probationem theologorum dogmata exigi omnino debent.*

(17. Pœnitens tenetur implere pœnitentiam tempore, vel termino sibi a confessario præfixo et determinato. *Communis.*

(18. Potest tamen talis termini dilatio facile excusari a mortali, quia plerumque præceptum confessarii cadit magis in rem ipsam præstandam, quam in tempus præfixum et determinatum: hinc doctores recte a mortali excusant eum, qui jussus a confessario jejunare hæc die Veneris, v. gr. differt in diem Veneris sequentem; item si jussus communicare singulis mensibus mensis finito, differt ad sex vel octo dies, præsertim ex causa, quamvis levi. Diana, par. IX, tract. 7, resol. 37; Sporer, *loc. cit.*, nu. 577, et alii passim.

(19. Si terminus a confessario præfixus non sit, tenetur pœnitens pœnitentiam implere quam primum commode moraliter potest. *Communis*, quia cum adimpletio, seu executio pœnitentiæ sit pars integralis, non potest sine justa causa diutius differri; (20. Unde quamvis sit leve peccatum ipsam adimpletionem pœnitentiæ differre ad duos, vel tres, aut quatuor, vel quinque dies plus minusve, tamen peccatum grave erit, si nimium, et ad longum tempus differatur, præsertim si prævideatur impotentia seu oblivio eam adimplendi, aut si pœnitentia implenda ipsa dilatione minuatur, uti esset, si alicui essent pro pœnitentia impositæ certæ quotidianæ perpetuæ preces, ut quinque pater, corona, rosarium, et hujusmodi; tunc enim ad otiduum sine justa causa a mortali excusant plerique apud Sporer, *loc. cit.*, num. 378, ubi addit, quod ipse aliquid amplius concederet, reprobaturque Dianam dicentem, *loc. cit.* Pœnitentiam sine mortali differri posse usque ad annum, quod tamen ultra Dianam tenent etiam Leander, Escobar, Henricq., Fernand., et alii apud Felicem Potest., *loc. cit.*, num. 3188.

(21. Pœnitens potest adimplere pœnitentiam, quando adimplet aliud opus præceptum, modo pœnitentia, et aliud opus se invicem non excludant: unde dum quis, v. gr. audit missam de præcepto, potest recitare certas preces sibi pro pœnitentia injunctas, quia hæc invicem se non excludunt, cum dictæ preces, seu rosarium, vel officium etiam libere, et non pro pœnitentia recte recitentur, dum auditur missa de præcepto. *Communis* ex universali praxi fidelium.

(22. Pœnitens satisfacit pœnitentiæ sibi injunctæ, ita ut nihil repetere teneatur, si rem injunctam integre adimpleat, quamvis non intendat, imo nec cogitet tunc implere

pœnitentiam, et satisfacere suæ obligationi; Sporer, *loc. cit.*, num. 180, cum aliis ibi citatis. *Vide verb. OFFICIUM DIVINUM*, art. 2, num. 17 et seq.

(23. Pœnitens tenetur per seipsum pœnitentiam implere, ita ut nec auctoritate propria, nec confessarii possit eam implere per alium, Mastrius, in *Theolog. moral.*, dis. 21, n. 387, et apud ipsum Vasquez, Coninch, Lugo, Amicus, Aversa, Bonac., et alii passim. Et quidem, quod propria auctoritate id facere nequeat, habetur ex propositione 16, inter merito damnatas ab Alex. VIII, die 24 Septembris 1665, ibi: « Pœnitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat. » Quod autem neque id facere possit auctoritate confessarii, colligitur clare ex Tridentino, sess. XIV, cap. 3, ubi pro materia proxima hujus sacramenti statuuntur tres actus, contritio, confessio et satisfactio pœnitentis solum, et non alterius, ibi: « Sunt autem quasi materia hujus sacramenti ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, confessio et satisfactio; qui quatenus in pœnitente ad integritatem sacramenti, ad plenamque, et perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hæc ratione pœnitentiæ partes dicuntur. »

(24. Pœnitens non tenetur adimplere pœnitentiam ante absolutionem aut communionem. *Communis.* Unde merito Alexander VIII, die 4 Decembris 1690, damnavit inter alias propositionem 16, in ordine, ibi: « Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, et præscriptio natura rei id ipsum quodammodo dicente. » Item damnavit propositionem 17, in ordine, ibi: « Per illam praxim mox absolventi ordo pœnitentiæ est inversus. » Item damnavit propositionem 22, in ordine, ibi: « Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint. »

(25. Quando pœnitens sive inculpabiliter, sive culpabiliter oblitus est pœnitentiæ sibi impositæ, quando non recordatur, nec memorem confessarium consulere potest, tunc cessat ejus obligatio illam adimplendi, nec tenetur confessionem repetere, ut aliam pœnitentiam recipiat. Unde si culpabiliter oblitus sit, v. g. ob voluntariam nimiam dilationem in ipsa adimplenda, satis erit confiteri dictam culpabilem oblivionem, ut contra Richardam, Silvestrum, et quosdam alios docent Paludan., in 4, d. 17, q. 3, art. 3, in fine; Cajetanus, verb. *Confessio iteranda*, verb. *Ex parte satisfactionis*; Coninch., disp. 10, dub. 6, n. 86; Layman, lib. V, tract. 6, c. 15, nu. 17, verb. *Sed quid?* Vasquez, Lugo, et alii communiter cum Sporer, *loc. cit.*, num. 532. Et ratio est, quia præceptum confessarii non plus obligat, quam aliæ leges et præcepta, quæ dum ignorantur, obligare nequeunt; merito tamen consulunt citati doctores expedire, ut pœnitens, qui sive inculpabiliter sive culpabiliter oblitus